

Ze schrok zich te pletter toen ze een collega kreeg uit Nieuw-Buinen

Architect en kunstenaar Marieke Bouman is een kind van NSB-ouders. Op een dag brak ze met dat geheim. Ze liet tekstschrijver en fotograaf Annelies Barendrecht een biografie over haar leven schrijven.

TEKST ROSA TIMMER
FOTOS SJEF PRINS, NEEKE SMIT

Marieke Bouman maakte een beeldnis van het kamperein waar haar vader zat opgesloten.

Marieke Bouman is een klein meisje dat je nu al 100 jaar kent. Weet je nog? Papa kortgeleden mocht je zo zwager zijn. Je voor dat we toen velden bij de schuur hadden gestaan? En je toen al 4 pond zwaarder geweest zou zijn. Maar ik ben je nu alweer een eind voor en je moet al heel wat eten wil je me achterna komen. - Uit een van de brieven van vader Jurrje Smeers.

De ouders van Marieke Bouman (87), Jurrje Smeers en Marchien, waren creatief en muzikaal. Bouman liep er als kind altijd fantastisch bij in de door haar moeder zelfgemaakte jurkjes. Vader begeleidde muziekverenigingen in Nieuw-Buinen en streefde ernaar dat Marieke altijd het beste uit zichzelf zou halen. Haar ouders hielden zieleveel van haar, blijkt ook uit de kaarten die haar vader haar later stuurde. Maar haar vader stuurde die brieven uit interneringskamp Westerbork. Daar was hij zes maanden opgesloten

omdat hij onder de NSB-vlag furor had gemaakt in de muziek- en de theaterwereld. Hij was zo ambitieus dat hij in de Tweede Wereldoorlog muziekles bleef geven aan zangkoren, ook toen die zangkoren smolten met het Nederlands Agrarisch Front van de NSB. Er werden voorstellingen gegeven waar de moeder van Bouman dan weer outfits voor maakte en zo was zij ook versmolten met de NSB. Vader heeft nooit wroeging gehad. „Sterker nog, hij is altijd trots geweest op wat hij in de jaren van de oorlog op muzikaal gebied gepresteerd heeft. Zijn creativiteit heeft hem verblind”, zegt Bouman. „Ze hebben met plezier gewerkt, hij kon zich volledig ontplooiën. Ik denk dat zelfs dat hij de prettigste tijd van zijn leven heeft gehad in de oorlog.”

Haar vader was boos dat hij daarvoor na de oorlog werd gestraft en vond de behandeling in het interneringskamp oneerlijk. Hij bleef geloven in zijn eigen onschuld. Moeilijk te verkroppen voor Bouman, toen ze eenmaal beseftte wat haar vader had gedaan.

VERLEDEN OP TAFEL

Nu zit Bouman aan het hoofd van de tafel in haar appartement in Lunteren met de full-colourbiografie voor zich. Biografe Annelies Barendrecht aan de andere kant van de tafel en een notentaartje in het midden. Haar verleden letterlijk op tafel, iets wat jarenlang ondenkbaar voor haar was.

De biografie is opgedeeld in verschillende segmenten: het verleden van Bouman en haar ouders staat erin, maar ook is er uitgebreid aandacht voor de carrière die Bouman maakte in de architectuur en de kunst. Bouman vertrok op haar 17de al naar Delft om te gaan studeren. Ze keerde alleen nog sporadisch terug op haar Drentse geboortegrond. Een bewuste keus om het verleden achter haar te laten en zelfs te begraven. „In Delft wist niemand ergens van, zo was het ook heel makkelijk om nooit iets te zeggen.” De medestudenten visten wel eens naar de achtergrond van haar ouders. „Ik zei dat dat hij coupeur was en daar hield ik het bij.”

Toch drukte het verleden altijd op haar. Ze schrok ze zich eens te pletter toen ze tientallen jaren later een collega kreeg uit Nieuw-Buinen. Nooit heeft ze gezegd dat ze er ook vandaan kwam, uit angst dat haar geheim uit zou komen. „Ook vriendschappen hadden een bepaalde grens aan openheid, tot hier en niet verder.”

SPELING VAN HET LOT

Haar dochter Marchien bracht daarin grote verandering toen zij voor haar studie als creatief therapeut het gesprek moest aangaan met haar moeder over het thema



Marieke Bouman in haar atelier.

Paspoort

Naam Marietje Bouman-Smeers
Geboorn op 21 april 1933 in Nieuw-Buinen
Opleiding bouwkunde in Delft (1950-1957) met extra creatieve cursussen zoals tekenen en boetseren
Carrière ingenieur bij Openbare Werken in Haarlem. (Daar ontwerpt ze een mytischschool. Piet en Marieke ontwierpen in Haarlem het eerste honkbalstadion in Nederland.) Later docent bij de universiteit in Wageningen. Naast haar werk ontwerpt ze woonhuizen. Sinds 1987 wijdt ze zich volledig aan de kunst
Privé trouwde tweemaal, uit haar huwelijk met Piet Bouman werd in 1967 dochter Marchien geboren. In 2011 verhuisde ze naar Lunteren, waar Piet in 2012 overleed. Marieke woont nog steeds in Lunteren

Het NSB-geheim

schaamte. Ze vroeg haar moeder naar haar verleden, liet haar opdrachten doen en toen kwam het verhaal los.

Als door een speling van het lot raakte haar dochter door een uitwisselingsprogramma gegrepen door het jodendom. Ze besloot Jodine te worden en verhuisde later naar Israël. Daar woont ze nu met haar gezin.

„Mijn dochter zei jaren geleden: ‘Het wordt moeilijk om contact te houden, want alles wordt koosjer’. Ik zei meteen dat we er wel een weg in zouden vinden. Ik vond het helemaal geen belemmering dat ze joods werd. Integendeel, ik vond het wel een be-

vrijdende gedachte. Jaren heb ik een cursus Ivriet (Hebreeuws, red.) gevolgd, zodat ik ook met de kleinkinderen kan spreken.”

Zij stimuleerde haar dochter net zoals zij zelf door haar ouders werd gestimuleerd het beste uit zichzelf te halen. „Ik heb een speciale kast met allerlei potten en pannen voor als ze langskomen, zodat ze hier gewoon kunnen eten.”

UITNODIGING

Een ander zetje om haar verhaal openbaar te maken was de uitnodiging die ze in 2011 kreeg van Herinneringscentrum Kamp West-

terbork, voor een avond over 'goed en fout in de oorlog'.

„Ik schreef terug dat ik me schaamde voor mijn ouders en dat ik niet aanwezig kon zijn. In een reactie op de brief stond: ‘Het is toch niet zo erg wat je vader gedaan heeft.’ Deze zin betekende veel voor Bouman, vanaf dat moment kon ze makkelijker over haar herinneringen praten. „Ik had het gevoel dat ik uit de kast kon komen.”

Twee jaar geleden was ze echt zover, ze besloot dat er een biografie moest komen. „Ik wilde mijn kinderen en kleinkinderen

>>